

Trnavská univerzita v Trnave
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogických štúdií

Vás pozýva na medzinárodnú vedeckú konferenciu
pod záštitou rektora Trnavskej univerzity prof. doc. JUDr. Mareka Šmida, PhD.
a dekana jej Pedagogickej fakulty prof. PaedDr. Reného Bílika, CSc.

Relacionalita vo výchove (k) mravnosti

23. november 2018

Trnava

Anotácia a ciele konferencie

Súvis medzi konaním dobra a „dobrotou“ konajúceho poukazuje na nedostatočnosť tých etických konceptov, ktorých východiskom a účelom je človek ako individuálny subjekt (napr. deontologickej etiky alebo utilitarizmu). Interiorita vlastného morálneho formovania (aj v zmysle kľúčového pedagogického termínu *Bildung*) sa bytostne dovoľáva exteriority druhého ako výzvy transcencie, ako oslovenia, volania na zodpovednosť. **Relacionalitu** vo všetkých jej rozmeroch môžeme považovať za rozhodujúci faktor mravnej výchovy.

Mravnosť sa totiž nerozvíja náhodne a mimo dobra, ku ktorému smeruje túžba človeka. Konanie dobra, skutky pomoci alebo prosociálnosti nás vytrhávajú zo zameranosti na seba, otvárajú nás ku horizontom, o ktorých sme netušili a ktorých dosiahnutie „nevyplýva

z ľudskej prirodzenosti“, ale môže ísť zdanlivo proti nej, aby ju vzápätí premenilo v niečo neplánované. Skutočná pomoc si vyžaduje námahu, úsilie, odvahu, disciplínu.

Z takéhoto hľadiska sa neustále potvrdzuje jedna zo zásad výchovy, ktorá pre účinnú mravnú výchovu požaduje prítomnosť **autentického mravného vzoru**. Do popredia sa tak dostáva osoba učiteľa a jeho morálna kvalita prejavujúca sa nielen v jeho vlastnostiach, ale aj v umení vychovávať. Výchova k pomoci a prosociálnosti, ktorá bude cestou dobrého života, si vyžaduje učiteľa, ktorý je schopný vzbudiť u svojich žiakov lásku, obdiv, vd'ačnosť, túžbu, no súčasne sa nebojí sprítomniť náročnosť a naliehavosť výzvy k dobru. Podobne možno uvažovať aj o význame kvalitných a „dobro sprítomňujúcich“ rovesníckych vzťahov.

Zámerom konferencie je vytvorenie priestoru pre akademickú diskusiu orientovanú na význam vzťahu – relacionality v mravnej výchove, špecificky vo výchove charakteru a s dôrazom na možnosti etickej výchovy ako školského predmetu v slovenskom vzdelávacom systéme.

Medzinárodná vedecká konferencia je súčasťou riešenia projektu VEGA č. 1/0557/16: *Verifikácia základnej orientácie na koncept prosociálnosti v etickej výchove so zreteľom na vývinové štádiá populácie nižšieho sekundárneho vzdelávania.*

Túto problematiku je možné skúmať z rôznych hľadísk, napr. z hľadiska jej východísk, koncepcií, metód, evalvácie a výskumu. Konferencia preto analyzuje tému v dvoch základných oblastiach:

1) Oblasť filozoficko-teoretická

Vo filozoficko-teoretickej oblasti sa konferencia zameriava na skúmanie konkrétnych a originálnych filozoficko-etických konceptov (najmä koncept etiky cnosti a filozofie dialógu) a ich vysvetlenie významu vzťahu s druhým a konania dobra druhému človeku (TY, MY) v nadobúdaní vlastnej morálnej dobroty (JA). Chceli by sme zodpovedať nasledovné otázky:

- Ako spolu súvisí stávanie sa dobrým človekom (resp. cnostným), výchova charakteru a vzťah s druhým, k druhému?
- Aký je spoločný priestor medzi konaním dobra v prospech druhého a vnútorného pohybu človeka (Ja) k vlastnej mravnej-ludskej výnimočnosti (cnosti)?
- Je pomoc druhému, ale aj starostlivosť, či zodpovednosť za druhého, skutočne nevyhnutnou súčasťou vnútornej (interiórnej) dobroty osoby?
- Aká je konštitutívna štruktúra interiórnej dobroty osoby (antropologické hľadisko) a akú je v nej zohráva úlohu výchova (charakteru)?

2) Oblasť pedagogicko-empirická

V pedagogicko-empirickej oblasti sa konferencia zameriava na popis rôznych modelov kurikula, v ktorých sú funkčne implementované ciele rozvoja charakteru, mravnosti a prosociálnosti, originálne správy o realizovaných výskumoch, ale tiež metodologické a prehľadové štúdie s jasným vzťahom k vymedzenej odbornej oblasti. Akceptované budú aj príspevky s precízne pedagogicky analyzovanými a vyhodnotenými metodickými inšpiráciami pre prax etickej výchovy alebo iných koncepcií výchovy charakteru. Autori príspevkov môžu ponúknuť odpovede na otázky ako napr.:

- Existuje významná spojitosť medzi prosociálnym správaním a morálnym uvažovaním – a ak áno, aké premenné najvýraznejšie ovplyvňujú vzťah medzi nimi?
- Akú rolu hrajú v efektívite výchovy charakteru na školách vzťahy v učiteľských kolektívoch a celkovo kultúra školy?
- Je možné merať mieru cností u človeka?
- Aké sú limity empirického skúmania cností a dobra?
- Ako účinne prepojiť kurikulum a celkový didaktický dizajn školy s výchovou charakteru?

Keďže jedným s dôležitých zámerov konferencie je aj prenos poznatkov do učiteľskej praxe, najmä vzhľadom na predmet *etická výchova*, súčasťou konferencie bude aj **workshop pre učiteľov** (nielen) etickej výchovy:

Interakčný štýl učiteľa a vedenie reflexie na hodinách ETV

(aula 3S4, 13.00-14.50)

Interakčný štýl učiteľa ETV je úzko prepojený s významnou premennou – hodnotovou reflexiou, ako kľúčovým prvkom zážitkového učenia. Rozumieme ňou riadený proces hodnotenia programu, javu, hodnoty vyvolanej prežitou skutočnosťou, využívajúci informácie spätnej väzby na pochopenie a hľadanie širších súvislostí či hĺbky významu. Práve vzájomná dôvera a úcta medzi účastníkmi edukácie, dobrá klíma v triede, motivovaní žiaci, vhodne formulované otázky, dodržiavanie zásad komunikácie a dôsledná príprava učiteľa na hodinu sú dôležité pre efektívnu realizáciu reflexie. Cieľom workshopu je nielen stručná klarifikácia vzťahu interakčného štýlu a zásad vedenia hodnotovej reflexie, ale i ponúknutie praktických skúseností z ich realizácie.

Rámcový program konferencie:

8.00-9.00 prezentácia účastníkov (aula Pázmaneum, Univerzitné nám. 1, Trnava)

9.00 slávnostné otvorenie konferencie

9.20-11.50 plenárne rokovania

12.00-13.00 obed

13.00-14.50 plenárne rokovania

15.00-16.45 rokovania v sekciách

17.00 závery konferencie

Podrobný program konferencie bude v samostatnej prílohe

Dôležité dátumy:

- **15. november:** poslanie prihlášky účastníkov bez príspevku
- **23. november:** medzinárodná vedecká konferencia
- **14. december:** zaslanie plných textov príspevkov

Dôležité informácie:

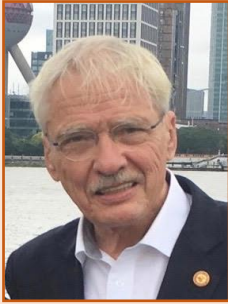
- príspevky, ktoré odznejú na konferencii, uverejníme v zborníku, resp. vo vedeckom časopise
- príspevky prejdú recenzným konaním
- organizátor si vyhradzuje právo akceptovať alebo neakceptovať príspevok na prednesenie a na zaradenie do výstupnej publikácie
- pre aktívnych účastníkov konferencie budú zabezpečené občerstvenie a obed
- informácie o možnostiach ubytovania poskytneme následne na základe prihlášky
- kontaktná osoba: Mgr. Marek Wiesenganger, PhD., mail: marek.wiesenganger@truni.sk

Na konferenciu sa môžete prihlásiť elektronicky tu:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdBlsQZ8u4UGLA_AocteQvvehz833XngLnmahUxOLXKn6_eRg/formResponse

Tešíme sa na spoločný čas venovaný skúmaniu a dialógu!

Pozvaní hostia sa predstavujú

Prof. Dietrich Benner (Humboldtova univerzita v Berlíne, Nemecko)

Morálne vzdelávanie a cnosť

V rokoch 1973 – 1991 pôsobil ako profesor so zameraním na vedy o výchove a vzdelávaní na Univerzite v Münsteri a v rokoch 2008 – 2013 ako profesor so zameraním na všeobecné základy pedagogiky na Univerzite kardinála Štefana Wyszyńskiego vo Varšave. V roku 1991 ho vymenovali za profesora všeobecných vied o výchove a vzdelávaní na Humboldtovej univerzite v Berlíne, kde stále pôsobí, od roku 2009 už ako emeritný profesor. Od roku 2004 je čestným profesorom na East China Normal University v Šanghaji. Vo svojom výskume sa venuje najmä všeobecnej a systematickej pedagogike; teórii výchovy a vzdelávania; teoretickým dejinám vied o výchove a vzdelávaní; reformnej pedagogike; všeobecnej didaktike a didaktike vedy; výskumu kompetencií v oblasti náboženských a eticko-morálnych kompetencií.

Dr. Andrea R. English (Inštitút pre výchovu a vzdelávanie, vyučovanie a vedenie, Edinburská univerzita v Edinburghu, UK)

Problémové úlohy v učení sa. Implikácie pre mravnú výchovu

Dr. Andrea R. English pôsobí ako vysokoškolská pedagogička v oblasti filozofie výchovy, Univerzity v Edinburghu a členka Akadémie vysokoškolského vzdelávania. Je autorkou knihy *Diskontinuita v učení sa: Dewey, Herbart a edukácia ako transformácia* (Cambridge University Press, 2013) a spolueditorkou knihy *Demokracia a edukácia Johna Deweyho* (Cambridge University Press, 2017). Jej výskumné práce v oblasti dialogického vyučovania, počúvania vo vyučovaní a transformačného učenia sa sú publikované v mnohých medzinárodných časopisoch a editovaných publikáciách časopiseckého charakteru.

Dr. Tom Harrison (Centrum charakteru a cností, Univerzita v Birminghame, UK)

Teória a prax výchovy mravného charakteru

Dr. Tom Harrison je riaditeľ oddelenia výchovy a vzdelávania na Jubilee Centre for Character and Virtues (Centrum charakteru a cností) na Univerzite v Birminghame, kde je zodpovedný za aplikované výskumné projekty. Jeho činnosť zahŕňa prácu so základnými a strednými školami, zamestnávateľmi, organizáciami zaoberajúcimi sa dobrovoľníctvom a tvorcami školskej politiky v Británii, ale aj v iných krajinách. Špecializuje sa na etiku charakteru a cností, sociálnu angažovanosť mládeže, občianstvo, komunitný rozvoj a dobrovoľníctvo. Medzi ostatné jeho knihy patria: *Vyučovanie charakteru prostredníctvom kurikula*; *Výchova charakteru prostredníctvom príbehov*; *Vyučovanie charakteru v primárnom vzdelávaní*. Svoj doktorský titul získal na Univerzite v Birminghame za prácu o vplyve internetu na charakterové cnosti. V súčasnosti je tiež garantom magisterského programu *Výchova a vzdelávanie charakteru a tajomníkom Asociácie výchovy charakteru* (the Association for Character Education, ACE), ako aj členom National Teaching Fellows 2018. Vo svojej prezentácii sa bude zaoberať tým, ako by mohla byť Aristotelom inšpirovaná výchova charakteru vyučovaná v školách tak, aby zabezpečila prosperovanie človeka.

PhDr. Zuzana Svobodová, Ph.D. (Juhoceska univerzita, Teologická fakulta; Univerzita Karlova, 3. lekárska fakulta, Husitská teologická fakulta, Česká republika)

Skrze jazyk k t/Tebe

PhDr. Zuzana Svobodová, Ph.D. vyučuje filozofiu, etiku, filozofiu výchovy a komeniológiu. Pracuje na Karlovej univerzite v Prahe na 3. lekárskej fakulte a Husitskej teologickej fakulte. Ďalej na Teologickej fakulte Juhoceskej univerzity. Žije v Prahe a pôsobí tiež ako katechéta.

Konferenčným príspevkom pokračuje v premýšľaní dôsledkov svojvoľnosti, zaneprázdnenosti, odcudzeniu človeka reflexii, vzťahovosti k sebe, druhým a svetu a hľadá cesty k možnému naviazaniu hlbokých vzťahov. Inšpiráciou tu je napríklad Augustínove *De civitate dei* a *De doctrina christiana*, Lévinasove *The Ego and the Totality*, Komenského metafyzické spisy a reflexia Patočkovej teórie pohybu duše v troch modalitách.

Prof. Giuseppe Mari (Katolícka univerzita Najsvätejšieho Srdca, Pedagogická fakulta, Miláno, Taliansko)

Znovuzrodenie cností a pedagogické výzvy

Profesor Guiseppe Mari je profesorom všeobecnej pedagogiky na Katolíckej univerzite Najsvätejšieho Srdca v Miláne (Taliansko). Okrem toho vyučuje všeobecnú pedagogiku a školskú pedagogiku v rámci doplňujúceho štúdia v religióznych vedách a predmet teória pomáhajúcich vzťahov na Saleziánskej univerzite v Benátkach. Svoje štúdium v oblasti filozofie skončil na Univerzite v Padove a habilitoval sa v odbore teológia na Katolíckej teologickej fakulte v Lugane. Profesionálne sa venuje filozofii a teológii výchovy a vzdelávania, pedagogickej epistemológii a mravnej výchove. Vo svojej prezentácii kriticky nahliada na návrat témy cností v kontexte západnej kultúry.

Prof. Rafał Godoń (Pedagogická fakulta, Varšavská univerzita, Varšava, Poľsko)

Filozofia interpretácie, racionalita a učenie

Oblasti výskumného záujmu: teória a filozofia výchovy, vzťah medzi hermeneutickou filozofiou a výchovou a vzdelávaním, estetické a etické aspekty vyučovania a učenia, edukačná prax, vyučovanie a učenie sa vo vysokoškolskom vzdelávaní, alternatívne školstvo. Je zakladateľom a hlavným redaktorom vedeckých časopisov *Pedagogical Culture* a *International Journal of Education* (Warsaw University Press).

Od roku 2011 organizuje bienálnu medzinárodnú konferenciu s názvom *Etika a edukácia*, ktorá vytvára priestor na medzinárodné debaty pedagógov, filozofov a vedeckých pracovníkov, ktorí sa zaujímajú o etické aspekty edukácie. Konferenciu organizuje Pedagogická fakulta a Filozofický inštitút Varšavskej univerzity.

Prof. Dariusz Stepkowski (Univerzita kardinála Štefana Wyszyńskiego, Fakulta pedagogických vied, Varšava, Poľsko)

Myslenie - usudzovanie - zodpovednosť. Mravná výchova podľa Hanny Arendtovej

Oblasti výskumného záujmu: filozofia výchovy, teória vysokoškolskej výchovy a vzdelávania, mravná výchova. V roku 2014 sa vo svojom výskume zaoberal mravnými kompetenciami študentov z vybraných štátnych škôl v Poľsku a ich vzťahu k hodinám etickej výchovy. Je spoluautorom monografie *Výchova – morálka – demokracia. Teórie a koncepty mravnej výchovy a vzdelávania vo vzťahu k etike a politike* (Ferdinand Schöningh Verlag, 2015). Spolupracuje v odbornom konzorciu, ktoré sa venuje príprave výskumného projektu ETiK – International so zameraním na mravné kompetencie získané žiakmi štátnych škôl vo vybraných krajinách strednej a východnej Európy.

Výskumný tím hostiteľskej inštitúcie

Andrej Rajský, Martin Brestovanský, Marek Wiesenganger, Ivan Podmanický, Anna Sádovská, Peter Kusý, Jaroslava Gajdošíková-Zeleiová, Blanka Kudláčová, Martin Dojčár, Peter Szeliga, Mária Kolesárová, Jana Blusková

Šesť rokov výskumu prosociálnosti v kontexte školského predmetu etická výchova

Riešiteľský tím sa skladá z členov Katedry pedagogických štúdií na PdF TVU v Trnave, dlhodobo sa vedecky venuje otázkam mravnej výchovy (porov. napr. projekty VEGA č. 1/0962/13 a 1/0557/16), a to v dvoch komplementárnych líniách: v línii teoretického filozoficko-etického skúmania (analýza obsahu pojmu „prosociálnosť“ v konfrontácii s vybranými klasickými filozofickými a etickými doktrínami, analýza etiky cnosti s ohľadom na prosociálnu mravnú výchovu, problém vzťahu výchovy k cnostiam a normativity, ako aj vzťahu cnosti a postavenia druhého v horizonte morality) a v línii empirického výskumu (prosociálne správanie a prosociálne morálne uvažovanie v súvislostiach s ďalšími premennými, akými sú vyučovacia prax etickej výchovy, interakčný štýl učiteľa, kultúra školy či subjektívne vnímaná zmysluplnosť života a hodnotová orientácia žiakov). Táto interdisciplinárna filozoficko-pedagogická súvislosť je v našich podmienkach jedinečná, a zároveň sa ukazuje ako bádateľsky veľmi plodná (porov. publikačné výstupy členov tímu). Na konferencii prednesú ukážku zo svojich teoretických analýz, ale najmä z výsledkov svojich empirických zistení. Súčasne zabezpečia praktický nácvik vybraných didaktických zručností na workshope pre učiteľov etickej výchovy.

